

Кіно і люди: український кінематограф та сучасне українське суспільство

Кінематограф, як стверджує вікіпедія, – галузь культури та економіки, що об'єднує всі види професійної діяльності, пов'язаної з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням та демонструванням фільмів, а також навчально-науковою роботою¹. Український кінематограф як галузь культури та економіки і соціальний модератор є об'єктом цієї доповіді. Відтак, ітиметься про феномен кіно як «наймасовішого з мистецтв». В сучасній Україні цей концепт нещодавно досяг кульмінаційного значення, у чому перевершив методичку «вождя світового пролетаріату», адже ефект кіно нині спрацював на випередження, а не як засіб для «виховання мас» пост-фактум.

Соціологія українського кіно як маспродукту показала найвище досягнення і рейтинг у 2019 році на виборах шостого президента України – 73%. Кіно створило стереотип «Голобородька», що й переміг на виборах Першої особи держави. Тут виникає питання про стереотипи, які з національних теле- чи кіноекранів навіюються українському суспільству. Саме жанр комедійних телепередач слугує їхнім провідником – подача інформації у гумористичній формі виявилася найбільш затребуваною і засвоюваною у суспільстві задовго до появи повнометражних фільмів. У цьому напрямі українська кінопродукція виявилась найуспішнішою:

¹ Кінематограф // Вікіпедія. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кінематограф>

комедії «Dzidzio Контрабас» (2017), «Dzidzio Перший раз» (2018), «Свінгери» (2018), «Сказане весілля» (2018), «Сказане весілля-2» (2019), «Сказане весілля-3» (2021) є касовими лідерами – стрічками, які окупили себе в національному прокаті.

Ринок основних виробників кіно- і телепродукції в Україні

Питання стереотипів заслуговує окремого дослідження, позаяк воно корелює з ідеологією. Предметного діалогу про ідеологію як актуальний програмний аспект розвитку українського суспільства нині прийнято уникати, він витіснений на маргінеси громадсько-політичного життя в Україні. Попри це, ідеологія існує і формується засобами комерційних телевізійних ЗМІ, що належать до основних активів олігархів. Бенефіціарами найбільших медіахолдингів в Україні є Віктор Пінчук (група «StarLightMedia»), Ігор Коломойський («1+1 Media»), Рінат Ахметов («Медіа Група Україна»), Дмитро Фірташ («InterMediaGroup»). В основі медіахолдингу «InterMediaGroup» – телеканал «Інтер», створений у квітні 1996 року російським «Першим каналом» (ОРТ), Асоціацією «Діловий світ», Фондом Держмайна і Фондом 200-ліття О. Пушкіна².

Таким чином, нині за радянським принципом ретранслюється той же концепт ідеології, про який говорили Карл Маркс та Фрідріх Енгельс, коли клас – власник засобів виробництва – панує не лише економічно, а й ідейно³. Прикметою такої ідеології є «холяцька» меншовартісна ментальність, яка винахідливо, часто завуальовано, а головне, привабливо оформлена нині для широкого глядача – як ідея вона «крокує в ногу» з часом, більше того, як товар – добре капіталізується. Яскравим прикладом цьому є продукція телеканалу «1+1», компанії «Квартал 95» – серіали «Останній москаль» (2015) з продовженнями «Останній москаль. Суд-

² Інтер (телеканал) // Вікіпедія. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтер_\(телеканал\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтер_(телеканал))

³ Ідеологія. Енциклопедія сучасної України. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=13771

ний день» (2018), «Великі вуйки» (2019), «Слуга народу» (2015–2019). Серед них – останній став історичним рубіконом у політичному житті України. «Слуга народу» виявився лідером телепереглядів, в Україні його подивилися близько 20 млн глядачів, а на офіційному ютуб-каналі «Кварталу 95» – 98 млн⁴. Виробник продав права на показ серіалу платформі «Netflix»⁵. Це перший випадок, коли форматом українського серіалу зацікавилися для адаптації у США, але не єдиний, проданий за кордон. Так, російськомовний серіал «Нюхач» (2013–2017) компанії «Film.ua», прем'єри якого відбувались майже одночасно на українському телеканалі ICTV і російському «Першому каналі», був проданий для адаптації французькому телеканалу TF1, японському NHK та індійській кінокомпанії «AK Entertainment»⁶. Телеаудиторія серіалу в Україні склала близько 2 млн глядачів, у Росії ж «Нюхач» сягнув найвищого показника телепереглядів за 2013 рік.

Закономірно, що сучасна кіноіндустрія в Україні формується при найбільших медійних холдингах. Зокрема, «Star-LightMedia» з 2014 року активно займається власним виробництвом серіалів. Одним з перших серіалів для «1+1 media» став «День народження Буржуя» 2000 року. «Медіа Група Україна» у 2014 році створила новий підрозділ – «Front Сінема», що спеціалізується на виробництві кіно-серіального телевізійного контенту. У складі медіагрупи «Інтер» в 2007–2019 роках діяла студія кінопроектів «07 Продакшн».

У 2018–2019 рр. «Медіа Група Україна» організувала проєкт «про кіно- і телеіндустрії “Знято в Україні”»⁷. Для розуміння масштабу цих індустрій варто зазначити, що учасника-

⁴ FOX покупает у «Квартала 95» «Слугу народа» и будет снимать сериал в Америке по украинскому формату // *delo.ua*. 19.09.2016. <https://delo.ua/lifestyle/slugu-naroda-u-kvartala-95-pokupaet-fox-i-budet-snimat-v-am-322778/>

⁵ Netflix купил права на показ сериала «Слуга народа» студии «Квартал 95» // *Ain*. – 26.09.2016. <https://ain.ua/ru/2016/09/26/netflix-kupil-prava-na-pokaz-seriala-sluga-naroda-studii-kvartal-95/>

⁶ Нюхач (телесеріал) // Вікіпедія. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Нюхач_\(телесеріал\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Нюхач_(телесеріал))

⁷ «Хто лідирує в глядацькому рейтингу «Знято в Україні» // *delo.ua*. 28.02.2019. <https://delo.ua/lifestyle/hto-peremig-v-gljadackomu-golosuvanni-rejtingu-z-350559>

ми рейтингу стали 247 фільмів і серіалів, з них: «ігрових фільмів – 66, документальних фільмів – 57, анімації – 40, серіалів – 65, скріптед-реаліті – 7, докуфільмів/докудрам – 12»⁸, а також 1534 кінематографістів, з них: «продюсерів – 105, сценаристів – 223, операторів – 157, режисерів – 193, акторів – 360, режисерів монтажу – 103, художників-постановників – 91, художників з костюмів – 70, композиторів – 69, художників з гриму – 65, звукорежисерів – 98»⁹.

На ринку основних виробників кіно- і телепродукції в Україні треба згадати «Film.ua Group», засновану Сергієм Созановським – колишнім членом (1997–2005) і головою правління «Інтера» (2006–2010). Створена ним у 2005 році «Film.ua Group» вважається «найбільшою у Східній Європі вертикально інтегрованою групою компаній у сфері кіно- і телепродакшну. Група займається розробкою, виробництвом, адаптацією, дистрибуцією та доставкою аудіовізуального контенту і надає повний спектр послуг»¹⁰.

Відтак, кіноіндустрія в сучасних українських реаліях розвивається здебільшого як складник діяльності телемедійних компаній. В цілому, ця ситуація типова для свого часу, позаяк такий формат кіноіндустрії доволі поширений у світі, і навіть домінує. Зокрема, один із найкращих варіантів за якістю продукції – британський, представлений корпорацією «BBC Television», конгломератами «Sky Group», «ITV Studios», «Channel 4» та іншими медіавиробниками. Спільним трендом для британської медіа-кіноіндустрії є орієнтація на літературну класику в оригінальній формі та в осучаснених інтерпретаціях, пов'язані з цим історичні драми, засилля детективного жанру, трилерів, окремим напрямом є фантастика. Світовими лідерами-виробниками фільмів-серіалів нині виступають канал НВО (від 1972) – підрозділ американської транснаціональної компанії «WarnerMedia Studios & Networks» та «Netflix» (від 1997) – американська фірма, що почала як провайдер медійних послуг, а з 2013 року розпочала власне виробництво. За стилістикою продукції НВО характеризують як канал, що «спеціалізується на розумних, ризико-

⁸ Там само.

⁹ Там само.

¹⁰ Сайт компанії FILM.UA Group. <https://film.ua/uk/about>

ваних серіалах, що торкаються похмурих сторін американського сьогодення»¹¹, аналогічний імідж передусім намагаються сповідувати й медіавиробники-лідери.

Російська парадигма найбільших медіагруп

Наскрізною проблемою для теле- і кінопродукції усіх найбільших медіагруп в Україні є російська парадигма їхньої мовної політики. Цей аспект був і залишається донині предметом критики з боку українського громадянського суспільства, але керівництво відповідних компаній медіахолдингів обстоює свою проросійську платформу. Так, керівник телебізнесу «1+1 media» Максим Кривицький разом з продюсеркою серіального виробництва «1+1 media» Оленою Єремеевою заявили на пресконференції, що з бізнесових міркувань всі 7 нових мелодраматичних телесеріалів групи «1+1 media» у 2020 році буде знято російською мовою, оскільки «знайти тональність української мови, щоб глядач її сприймав, не просто» та тому, що «мелодрами українською мовою дивляться гірше, ніж комедії». Після негативної реакції суспільства на такі українофобські заяви, «1+1 media» виступила з офіційною заявою, де просила «штучно не форсувати тему української мови» щодо каналів медіагрупи та підкреслила, що вони вже й так знімають багато комедійних телесеріалів українською¹².

Окремий складник системи кіноіндустрії – прокат фільмів, де задіяні мережі кінотеатрів і дистриб'юторські компанії. Реагентами, що проявили істинний характер і засади їх діяльності в Україні, виявилися: законодавче зобов'язання дублювати іноземні фільми українською мовою (2006) та прокат фільмів українського виробництва. Долідерів-дистриб'юторів на українському ринку належить п'ятірка компаній, з них понад 50 % займає «V&N Film Distr. Company» (з 1998), що належить українсько-польському бізнесмену Богдану Батруху, 40–45 % ринку ділять між собою «MMD UA» (з 2000), заснована телеканалом «Інтер», а також «Ukrainian Film Distribution»

¹¹ Цит. згідно <https://uk.wikipedia.org/wiki/HBO>

¹² 1+1 Media // Вікіпедія. https://uk.wikipedia.org/wiki/1%2B1_Media

(з 1996), «Kinomania» (з 2002), «Вольга Україна» (з 2010), що виникли як українські підрозділи російських кінодистриб'юторів. Свого часу законодавча вимога дублювати іноземні фільми українською мовою зіткнулася з потужною опозицією на кіноринку України, якою, за словами Богдана Батруха, диригував ідеолог путінського режиму Владислав Сурков¹³. На практиці це виглядало як інформаційна війна, саботаж деяких учасників кіноринку. У цьому контексті найбільша мережа кінотеатрів в Україні «Multiplex» у 2008 році організувала локаут з метою повернення російського дубляжу в українські кінотеатри. Крім того, варто згадати про політичний аспект щодо виходу на українські екрани деяких фільмів, коли російська сторона як основний дистриб'ютор регулювала їхній доступ до українського кіноринку.

Сплеск професійної і громадської дискусії виник також щодо присутності фільмів українського виробництва в українських кінотеатрах, адже глядач зіштовхнувся з проблемою відсутності цих фільмів у репертуарі кінотеатрів. На цій стадії кіноіндустріального дискурсу актуалізувалось закладене у законодавстві питання «використання національного екранного часу» вітчизняними кінотеатрами¹⁴.

В цілому про колоніальний характер української кіноіндустрії висловився режисер Олесь Санін (2008 рік): «Чужий ринок за тебе вирішує, які фільми ти будеш показувати, які ні. І для того, щоб знімати фільм, я повинен їхати в Москву, показувати там продюсеру сценарій, а він каже: знаєш, там замало російського, грошей не знайдемо. Це непоодинокий приклад. Більшість кінорежисерів, загалом кінематографістів, сьогодні чекають. Історія, яка була досі, тільки дарувала шанс носити кабелі, камери, стояти в масовках, працювати асистентами в чужоземних групах... Держава має тримати жорстку позицію»¹⁵.

¹³ Російський МЗС критикує україномовне дублювання фільмів в Україні // *Телекритика*. 09.01.2008. <https://web.archive.org/web/20160204070346/http://www.telekritika.ua/news/2008-01-09/35879>

¹⁴ Васильєв С. Неможливе можливо: про квоти на українські фільми, перевірки кінотеатрів і економічні реалії кінопрокату. http://web.archive.org/web/20180415012008/https://ukr.lb.ua/culture/2018/03/13/392415_nemozhlyve_mozhlyvo_pro_kvoti.html

¹⁵ Вергеліс О. Найкращий фільм. Язык до Києва веде — у дубляжній війні / *Детектор медіа*. 08.02.2008. <https://detector.media/withoutsection/article/36423/2008-02-11-naykrashchyy-film-yazyk-do-kyieva-vede-udublyazhnyi-viyni/>

Час показав, що саме просування державної політики у питаннях кіноіндустрії має резонанс у суспільстві та бізнесі і, попри значний спротив та дискусії з акцентом на лібералізацію такої регуляції, корелює з позитивним знаменником для національних інтересів України. Нині саме на цій підставі маємо: українську мову у кінотеатрах та на телебаченні, українську тематику у репертуарі кіновиробництва тощо. Як громадянка України, цілком поділяю таку позицію держави у регулюванні кіноіндустрії.

Незалежне кіно консолідує громадськість в Україні

Живемо у часи, коли «кожен є президентом», доба постмодернізму і сучасні технології дають можливість будь-якому обивателю бути спроможним творцем. Кінотеатр і кінокамера сьогодні вживаються в одному гаджеті розміром з долоню. Робити кіно може кожен, тож ігрове повнометражне кіно уже не є прерогативою класичних кіностудій та зустрічається в репертуарі проектів регіонального розвитку. Як засвідчує практика, це водночас неабияк консолідує громадськість в Україні. Навіть аматори дебютують відразу костюмованими фільмами історичної чи фентезі тематики. Прикладом може бути продукція студії «WestArt» (Львівщина), яка передовсім спеціалізується на «весільному відео, кліпах, аерозйомці, рекламі, корпоративному відео»¹⁶. Крім цього, у доробку студії є короткометражки соціального змісту і повнометражне кіно – художньо-документальний фільм «Дрогобицька Голгофа. Реквієм» про репресії інтелігенції і духовенства у 1939–1959 рр. на Західній Україні, художні фільми «Стрий. Легенда» (м. Стрий) і «Лис Микита» (м. Дрогобич), що подають вільні інтерпретації обраної тематики. Як правило, таке кіно фінансується коштом спонсорських внесків, частково з місцевого бюджету. Ініціаторами виступають місцеві громадські організації. У цьому випадку, поряд з аматорським складом авторів і виконавців, режисером-постановником згаданих фільмів є Олександр Король з Обласного академічного музично-драматичного театру ім. Ю. Дрогобича (м. Дрогобич). Доробок студії «WestArt»

¹⁶ WestArt Studio. <https://www.facebook.com/westart.koshlan/>

заявлений на локальних кінофестивалях (наприклад, «Корона Карпат» у Трускавці) та в прокаті – в кінотеатрах свого регіону.

«Епічне документальне кіно»¹⁷ стало візитівкою незалежної студії «Invert Pictures Film studio», заснованої у Львові у 2002 році оператором і режисером Тарасом Химичем. Студія дебютувала фільмом «У рамках долі – Історія 1-ї української дивізії УНА 1943–1945» (2005). Далі на замовлення ГО «Західно-Український Центр Історичних Досліджень» було знято «Золотий вересень. Хроніка Галичини 1939–1941» (2010 рік), «Срібна Земля. Хроніка Карпатської України 1919–1939» (2012), у рамках проекту «Документалістика» від ГО «Українська Галицька Асамблея» – «Хроніка Української Повстанської Армії 1942–1954» (2014) та «Легіон. Хроніка Української Галицької Армії 1918–1919» (2015). Ці проекти об'єднали певні громадські середовища національно-патріотичного спрямування (історичних реконструкторів, чинних учасників АТО, істориків, творчі кола), цей синтез забезпечив фільмам належний рівень адаптації їх тематики. Після такого успішного досвіду студія «Invert Pictures» перебуває на етапі зйомок повнометражного ігрового кіно, яке активно просуває у національному прокаті. Це епічні історичні драми «Жива» (режисер Тарас Химич, 2016) та «Король Данило» (режисер Тарас Химич, 2018), у процесі зйомок інші проекти, заплановані у т. ч. як телеверсії. У 2017 році стрічка «Жива» була заявлена у відборі українських фільмів на 90-ту кінопремію «Оскар» у категорії «Найкращий фільм іноземною мовою»¹⁸. Причини посереднього успіху ігрових фільмів студії «Invert Pictures», на відміну від документального кіно, бачаться у незрілості їх драматургії.

Виникнення мережі незалежних кіностудій в Україні – явище, яке набирає обертів. Серед тих, хто представляє повнометражне художнє кіно, кінокомпанія продюсерки Марії Каель «Big Hand Films» (від 2013, Київ), «М.Д.С. ЛТД», студія «Gankafilm» (від 2011) та ін.

¹⁷ Срібна Земля. Хроніка Карпатської України 1919–1939 // Вікіпедія. https://uk.wikipedia.org/wiki/Срібна_Земля._Хроніки_Карпатської_України_1919-1939

¹⁸ Український Оскарівський комітет завершив приймання заявок. 21.08.2017. <http://www.ukrkino.com.ua/about/spilkanews/?id=8509>

Обсяг незалежного українського кіно, особливо за останні роки, невпинно зростає і поповнюється репертуарно. Принагідно варто згадати повнометражні фільми «Іловайськ 2014. Батальйон “Донбас”» (режисер Іван Тимченко, 2019) і «Посттравматичну рапсодію» (режисер Павло Когут, 2017–2018). Обидві обумовлені Іловайською трагедією, якщо перша відтворює події у форматі лінійного сюжету воєнної драми, то друга, створена на основі п'єси і за сценарієм Дмитра Корчинського, є своєрідною рефлексією на тему української історії в цілому. В обох випадках ядро ініціаторів та творчих колективів фільмів сформували учасники боїв за Іловайськ, при цьому вони сягнули професійного рівня – від сценарію і режисури до акторського виконання. Так, «Іловайськ 2014. Батальйон “Донбас”» – злагоджено відтворена у форматі кіно історія реальних подій, де з-поміж акторів викарбовуються органічні кіногерої, а саме у цій частині українське кіно сьогодні найбільш вразливе. Треба віддати належне й авторам «Посттравматичної рапсодії», котрим вдалося мінімалістичними (камерними) засобами досягти рідкісного нині результату – власне кінематографічної мови художнього фільму.

Цікавим анонсом у ніші незалежного українського кіно прозвучав проект повнометражного фільму «Пропала грамота-2» за участі режисера Ахтема Сеїтаблаєва і творчого об'єднання «Kolegi Studio». Зйомки фільму заплановані на 2022 рік, за задумом авторів, сучасний відповідник культової кінорозповіді 1972 року Бориса Івченка, буде «про двох українських військових, Степана та Василя, які отримали надзвичайне завдання від керівника – доставити грамоту. Задля цього вони сідають на український танк і їдуть на Росію»¹⁹.

Згадані «Іловайськ 2014. Батальйон “Донбас”», «Посттравматична рапсодія», як і майбутня «Пропала грамота-2» – спонсорські проекти, без державного фінансування, де у т. ч. не залучені кошти державного фонду УКФ та інших недержавних грантових програм, тим паче, українських медіахолдингів. Така політика, що назагал притаманна незалежному українському кіно, є властивою і продуктивною практикою зростання своєрідного національного культурного андегра-

¹⁹ Замість восьмого сезону Наші без раші буде повнометражний фільм / *Еспресо*. 18.11.2021. <https://zahid.espresso.tv/vosmogo-sezonu-nashi-bez-rashi-ne-bude-natomist-gotuyut-povnometrazhnyi-film>

унду, що стало можливим завдяки активним та економічно спроможним соціальним середовищам. Це явище можна назвати продуктом середнього класу українського суспільства. За такої підтримки вже напрацьований певний якісний потенціал. На свідому українську спільноту покладається студія «Kolegi Studio» – автори інтернет-скетч-кому «Наші без Раші», ідея яких полягає у тому, «щоб через призму гумору підняти болочі суспільно-соціальні теми, і таким чином дати глядачеві можливість глянути на ситуацію в країні по-іншому. Ми переконані, – стверджують «Kolegi Studio», – що Гумор, як і Кіно, Поезія, Музика – можуть виховувати глядача і давати йому можливість задуматись»²⁰. У ніші політичної сатири дедалі більшу аудиторію здобуває авторський проект Богдана Процишина «Процишин офіційний». Ці та багато інших незалежних проектів в Україні реалізуються засобом спільнокошту, а стартовим і базовим майданчиком для їх популяризації і поширення є Інтернет-мережа.

Незнання українського кіно українцями є наслідком інформаційної політики

У червні 2021 року Національний центр Олександра Довженка на підставі опитування представників національної та міжнародної «критичної спільноти» сформував список 100 найкращих фільмів в історії українського кіно. Це було здійснено з метою «переосмислення вітчизняного канону»²¹. Таке дослідження і визначення рейтингу кращих українських фільмів за всю історію серед фахового кола неабияк контрастує із знанням цього предмету – свого рідного кіно – серед українського суспільства. Завдяки поширеним культурно-мистецьким акціям, що присвячені Сергієві Параджанову (зокрема, «Фестиваль Параджанова на Левандівці» з 2016 у Львові) та фільмові «Тіні забутих предків» (масштабна однойменна виставкова програма від «Я-Галереї») – ця тема у суспільстві є добре популяризованою, у т. ч. в молодіжних середовищах.

²⁰ Сайт «Наші без Раші». https://biggggidea.com/project/nashi-bez-rashi-internet-sketch-kom_2/

²¹ Рейтинг ТОП-100 найкращих українських фільмів. <https://dovzhenkocentre.org/top-100-allhttps://dovzhenkocentre.org/top-100-all/>

Неабиякої пошани у сучасних патріотичних колах зажив фільм «Пропала грамота» (режисер Борис Івченко, 1972). Цим знання сучасних українців про своє кіно назагал вичерпуються. Можу засвідчити це як організаторка «СвоєРідне-fest», заснованого до 75-річчя Івана Миколайчука у Моршині (з 2016). За шість років фестиваль відбувався на курорті Моршин, у Стрию, м. Винниках, у Львові та с. Криворівня на Івано-Франківщині. Тільки у Криворівні, де знімали «Тіні забутих предків» і ще жива пам'ять про ті події, спільнота була повноцінно в темі й активно реагувала у процесі програмних заходів, більше того – громада цього села на Верховинщині взяла участь у заходах, присвячених ювілею Івана Миколайчука, як співорганізатор. З реакції різних аудиторій можна підсумувати, що ця тематика виявилася цікавою, більшість показаних фільмів стали відкриттям для українців, серед них «Пропала грамота» – тотально не залишила нікого байдужим. Бачиться висновок, що незнання українського кіно українцями є наслідком інформаційної політики, яка плекалася ще в підрадянській Україні і продовжує тривати нині: більшість класики українського кіно так і залишилась «на полицях» – це непобачені фільми, невідкритий світ українських кінорежисерів, кіноакторів, невідрефлексовані теми, почуття, асоціації тощо. Якщо Олександра Довженка в Україні знають зі шкільної програми української літератури, то як український класик світового кіно він серед широкого загалу незнаний і т. д. Отже, тема популяризації українського кіно, його спадщини «у полі» ще має неозорий горизонт для освоєння.

У підсумку, можна резюмувати, що українська кіноіндустрія нині стало розвивається. За роки незалежності тут ініціативу перейняло телебачення та його медіаструктури, що є тенденцією у світі загалом, а в Україні має специфічну кон'юнктуру і відображає політику, ментальність, пріоритети певної вузької частини вітчизняного суспільства – бізнесменів-олігархів, котрі маніпулюють цим ресурсом з конкретними наслідками для держави (визначальний вплив на президентські вибори 2019 року), у т. ч. на шкоду національним інтересам, як це досі відбувається у площині мови та «героїв». Звідси снується низка стереотипних моделей, які нав'язуються українському суспільству з метою його утримання в колоніальному просторі пострадянсько-проросійського світу. На

противагу, паралельно зі зростанням громадянського суспільства і за підтримки такої спільноти в Україні розвиваються незалежні медіа, у т. ч. кіно, яке за останні роки стало предметом творчості не тільки професійних, а й аматорських середовищ, зокрема й на регіональному рівні – від короткометражного і документального до ігрового повнометражного кіно включно. Частка незалежного кіно дедалі зростає, конкуруючи з державними та іншими ангажованими кіновиробництвами якістю продукції і на рівні інфраструктури – таке кіно представлене у прокаті та в програмах профільних фестивалів. Творчих перспектив для українського кіно варто очікувати саме звідси, хоч вони поки що бачаться досі неформульованими. Наразі в Україні триває візуалізаційна гонитва за стандартами Голлівуду і нехтування напрацюваннями національної кіношколи. Небажання вітчизняних кінематографістів у своїх пошуках спиратись на досвід українського кіно і незнання його широкою аудиторією ускладнюють шлях сучасному українському кіно до самовизначення.